

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска, ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград на дисертационен труд на тема: „ПРОГРАМНАТА СИСТЕМА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА - ПРОБЛЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ”, за получаване на образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието, Докторска програма „Управление на образованието“

Автор: София Мардик Димитрова

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № 2728-/13.12.2022 г. на ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски”, както и на решение на научното жури.

Процедурата и представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на Югозападния университет.

1. Актуалност на тематиката

Професионалната дейност и професионалното развитие на докторантката София Димитрова е много тясно свързана с организацията и управлението на детската градина. Това ѝ дава възможност да идентифицира, да търси и намира решения на едни или други проблеми в образователната институция.

Задълбочен научен интерес докторантката проявява към програмната система - част от стратегията за развитие на детската градина, насочена към задължително предучилищно образование, в съответствие с изискванията на държавния образователен стандарт. Значима е за ефективно планиране и управление в детската градина, за стимулиране на педагогическо взаимодействие чрез подходи и форми подчинени на общата цел.

Избраната от София Димитрова тема е интересна, актуална и дисертабилна. Дава възможност да се проследи ефективността от внедряване на технологиите на управление на програмната система, от прилагане на иновативен модел за организация на дневния режим на децата от четвърта група в детската градина. От тази гледна точка избраната тема, както и целият дисертационен труд са значими с приложни аспекти за педагогическата теория и практика.

2. Представяне на труда и оценка на съдържанието

Представеният дисертационен труд съдържа 205 страници основен текст.

В структурно отношение включва увод, три глави, изводи, препоръки, заключение, списък с използвана литература, разположен на 8 страници и 5 страници приложения. Цитираните литературни източници са 139, от които 98 на български език, 30 на английски, 11 на руски език. Използвани са и 15 интернет източника. В текста са включени фигури, таблици и графики. Като обем, структура и съдържание дисертационния труд отговаря на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“ по формални показатели. Технически е добре оформен и написан на ясен език, създаващ впечатление за задълбоченост както в теоретичните интерпретации, така и по отношение на анализите.

В увода докторантката фиксира своето внимание върху необходимостта от търсенето и намирането на иновации, които да повлияят положително върху качеството на управление на програмната система в детската градина. Представя обекта, предмета, целта, задачите, хипотезата, методите и методологията на изследването. Конкретизира идеята, че промяната на дневния режим, като част от програмната система, повишава ефективността на организираните дейности, насочени към подпомагане на развитието на децата от четвърта група на детската градина.

Целта, която си поставя докторант Димитрова е значима и амбициозна. Задачите са формулирани съобразно основната цел, а хипотезата - описана точно и акуратно е логическо следствие от тях. Методите са подбрани професионално.

Първата глава е теоретична. Представя схващания за същността на технологията, за значими аспекти, включени в понятието технология, за нейните „ключови“ характеристики и функции. Разглежда различни теории обясняващи технологиите. Акцентира върху свързаността им с научните дисциплини и технологичните изследвания, а също така и с комуникационните изследвания. Обобщава, че „технологията“ може да служи предимно като основна концепция в областта на философията на технологиите, изправена пред предизвикателството да се изясни естеството на определена област на явленията, без да е възможно да се определят точно границите на тази област.

На основа на анализа на значими аспекти на технологията и съобразно разбирането за предмета на технологията, в контекста на цялостната социотехнико-културна среда, се извеждат нейните компоненти: когнитивен, инструментален, процедурен, творчески.

Специално място е отделено на различни дефиниции за образователни и за управленски технологии; различни признаци за тяхната класификация; разкриване на външните и вътрешни фактори, които оказват влияние на образователната институция при внедряване на съвременните образователни технологии; етапи на

разработване и типология на управленските технологии; критерии за тяхната ефективност; подходи и решения на стратегическо управление; роли и компетенции на директора в процеса на управление.

Във втора глава се посочват нормативните основания за избора и реализирането на програмна система в детските градини; четирите основни аспекта - мисия, визия, ценност, глобална цел - определящи разработването на програмната система във всяка детската градина. Описва се програмната система включваща съдържанието на формите на педагогическо взаимодействие: тематичните разпределения по образователните направления във всички възрастови групи; проследяване на индивидуалните способности на детето от предучилищното образование; подходите за взаимодействие между участниците в това образование. Представя се идеята за педагогическите иновации, включително различни дефиниции на „иновация”, основни подходи в изучаване на иновациите, модели и причини за иновациите, както и тяхното място в детските градини. Разгледани са тези и изследвания, свързани с детския сън с акцент върху следобедния, като се подчертават схващания, отнасящи се до липсата на необходимост от следобеден сън при децата над 5-годишна възраст, което е практика в българските детски градини. Подробно се описват различни дейности, в които се включват децата по време на лансирания от докторант Димитрова „тихия режим“. Това са дейности, които стимулират творчество, в които детето се чувства спокойно, взаимодейства с връстници и възрастни свободно, развива положително поведение по време на индивидуална или групова работа.

В третата глава се представя дизайнът на експерименталното изследване основаващо се на: наблюдение, интервю, качествен анализ, анкетен метод. В първия етап на емпиричното изследване се извършва предварително проучване на мнението на родителите за необходимостта от създаване на модел, в който да отсъства следобеден сън в детската градина. Провежда се анонимна анкета чрез Google формуляр с 481 родители в гр. Бургас и гр. Пловдив. Предварително анкетно проучване се осъществява и с 30 педагогически специалисти в ДГ „Звездица Зорница“ гр. Бургас с цел анализиране на педагогическата заетост и работа с децата, които не спят. Изведена е зависимост между подходите и принципите, от които да се ръководи директорът при технологичното въвеждане на иновативния модел. Апробиран е иновативния модел, като се конкретизират етапите, през които преминава.

На основата на компетентно подбрани критерии и показатели към децата, към учителите, към родителите, както и критерии и показатели към директорите е направен качествен анализ на въздействието на въведената промяна върху деца,

учители и родители в сравнителен план на родители, деца и учители от ДГ „Майчина грижа“, гр. Пловдив и ДГ „Звездица Зорница“, гр. Бургас.

В заключението са формулирани изводи от теоретичния анализ и от емпиричното изследване, направени са и препоръки.

3. Приноси:

Вярвам, че в контекста на реализираните изследователски задачи приносите би могло да бъдат представени и формулирани по-коректно и точно.

4. Преценка на публикациите

Публикациите са достатъчни – 5 на брой, от които 2 в сборници с доклади от студентска и докторска научна сесия „Лаборатория за наука“ на Факултета по педагогика на ЮЗУ, Благоевград, а 3 от участие в научно-практически форуми в Бургас. Смятам, че докторантката разполага с голям теоретичен и експериментален материал, който би могла да обработи и публикува.

6. Автореферат

Авторефератът съответства на дисертационния текст и го представя по обобщен начин. Достатъчно информативно е представено съдържанието по отделните глави. Открити са обобщените изводи, препоръки и приноси на автора.

7. Препоръки и бележки:

- По-прецизно формулиране на приносите в научен и приложен аспект
- Спазване на изискванията за оформяне на списък с публикации на докторанта

Въпрос:

Според Вас кои приноси имат най-голяма научно-приложна стойност?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

На основата на очертаните достойнства на дисертационния труд, на уменията за самостоятелно научно изследване на автора, давам положителна оценка и си позволявам да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на София Мардик Димитрова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието, Докторска програма „Управление на образованието“.

Дата: 13.01.2023 г.

проф. д-р Пелагия Терзийска:

OPINION

Of prof. Dr. Pelagia Mihaylova Terziyska, South-West University „Neofit Rilski” - Blagoevgrad

For a dissertation with topic: „**THE PROGRAM SYSTEM IN KINDERGARTEN - PROBLEMS AND TECHNOLOGIES FOR MANAGEMENT**”, for obtaining the educational and scientific degree of ‘Doctor’ in Research Area 1.1. Theory and Management of Education, Doctoral program "Educational Management"

Author: Sofia Mardik Dimitrova

This opinion was prepared on the basis of order No. 2728-/13.12.2022 of the rector of South-West University "Neofit Rilski", as well as the decision of the Scientific jury.

The procedure and the presented set of documents are in accordance with the Regulations for the Development of the Academic Staff of the South-West University.

4. Actuality of the topic

The professional activity and professional development of the doctoral student Sofia Dimitrova are very closely related to the organization and management of the kindergarten. This gives her the opportunity to identify, search for and find solutions to one or another problem in the educational institution.

The doctoral student shows a deep scientific interest in the program system - part of the strategy for developing the kindergarten, aimed at compulsory preschool education, in accordance with the requirements of the State Educational Standard. It is significant for effective planning and management in kindergarten, for stimulating pedagogical interaction through approaches and forms subordinated to the common goal.

The topic chosen by Sofia Dimitrova is interesting, current and dissertational. It makes it possible to track the effectiveness of implementing the technology of program system management, and of applying an innovative model for the organization of the daily regime of the children of the fourth group in the kindergarten. From this point of view, the chosen topic, as well as the entire dissertation work, are significant with applied aspects for pedagogical theory and practice.

5. Presentation of the work and assessment of content

The dissertation submitted for review contains 205 pages of main text.

Structurally, it includes an introduction, three chapters, conclusions, recommendations, a conclusion, a bibliography spread over 8 pages and 5 pages of

appendices. The cited literary sources are 139, of which 98 are in Bulgarian, 30 in English, 11 in Russian. 15 internet sources were also used. Figures, tables and graphs are included in the text. In terms of volume, structure, and content, the dissertation meets the requirements for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" according to formal indicators. It is technically well laid out and written in clear language, giving the impression of depth in both theoretical interpretations and analyses.

In the introduction, the doctoral student focuses her attention on the need to search and find innovations that will positively affect the quality of management of the kindergarten program system. It presents the object, subject, purpose, tasks, hypothesis, methods and methodology of the research. It concretizes the idea that changing the daily schedule, as part of the program system, increases the effectiveness of organized activities aimed at supporting the development of children from the fourth group of kindergarten.

The goal that doctoral student Dimitrova sets for herself is significant and ambitious. The tasks are formulated according to the main goal, and the hypothesis - described precisely and accurately is a logical consequence of them. The methods are professionally selected.

The first chapter is theoretical. It presents conceptions of the essence of technology, of significant aspects included in the concept of technology, and of its "key" characteristics and functions. Examines various theories explaining the technology. Emphasizes their relevance to scientific disciplines and technological studies, as well as to communication studies. It summarizes that "technology" can serve primarily as a basic concept in the field of philosophy of technology, faced with the challenge of clarifying the nature of a certain field of phenomena without being able to precisely define the boundaries of this field.

Based on the analysis of significant aspects of the technology and according to the understanding of the subject of the technology, in the context of the overall socio-technical and cultural environment, its components are derived: cognitive, instrumental, procedural, and creative.

A special place is devoted to various definitions of educational and management technologies; various signs of their classification; revealing the external and internal factors that influence the educational institution when implementing modern educational technologies; stages of development and typology of management technologies; criteria for their effectiveness; strategic management approaches and solutions; roles and competencies of the director in the management process.

In the second chapter, the normative grounds for the selection and implementation of a program system in kindergartens are indicated; the four main aspects - mission, vision, value, and global goal - determining the development of the program system in each kindergarten are presented. The program system is described, including the content of the

forms of pedagogical interaction: the thematic distributions by educational directions in all age groups; tracking the individual abilities of the child from preschool education; the approaches to the interaction between the participants in this education. The idea of pedagogical innovations is presented, including different definitions of "innovation", main approaches in studying innovations, models and reasons for innovations, as well as their place in kindergartens. These and researches related to children's sleep with an emphasis on afternoon sleep were examined, emphasizing the notions related to the lack of need for an afternoon sleep in children over 5 years of age, which is a practice in Bulgarian kindergartens. Various activities are described in detail, in which the children are involved during the "quiet regime" launched by doctoral student Dimitrova. These are activities that stimulate creativity, in which the child feels calm, interacts with peers and adults freely, and develops positive behaviour during individual or group work.

The third chapter presents the design of the experimental research based on: observation, interview, qualitative analysis, and questionnaire methods. In the first stage of the empirical research, a preliminary survey of parents' opinions on the need to create a model in which there is no afternoon sleep in kindergarten is carried out. An anonymous survey is being conducted through Google Forms with 481 parents in the city of Burgas and the city of Plovdiv. A preliminary questionnaire survey was carried out with 30 pedagogical specialists in the kindergarten "Zvezdica Zornitsa" - Burgas, in order to analyze the pedagogical busyness and work with the children who do not sleep. Dependence between the approaches and principles to guide the principal in the technological introduction of the innovative model has been drawn. The innovative model has been tested, specifying the stages it goes through.

On the basis of competently selected criteria and indicators for children, teachers, and parents, as well as criteria and indicators for directors, a qualitative analysis of the impact of the introduced change on children, teachers and parents were made in a comparative plan of parents, children and teachers from kindergarten "Mother's Care" kindergarten, Plovdiv city and "Zvezditsa Zornitsa" kindergarten, Burgas city.

In the conclusion, inferences from the theoretical analysis and empirical research are formulated, and recommendations are made.

6. Contributions:

I believe that in the context of the realized research tasks, the contributions could be presented and formulated more correctly and precisely.

4. Evaluation of publications

The publications are sufficient - 5 in number, of which 2 in collections with reports from the student and doctoral scientific session "Laboratory for Science" of the Faculty of Pedagogy at South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, and 3 from participation in scientific and practical forums in Burgas. I think that the PhD student has a lot of theoretical and experimental material that she could process and publish.

6. The Summary of the dissertation

The summary of the dissertation corresponds to the dissertation text and presents it in a summarized way. The content of the individual chapters is sufficiently informative. The author's summary conclusions, recommendations and contributions are highlighted.

7. Recommendations and notes:

- A more precise formulation of contributions in a scientific and applied aspect;
- Compliance with the requirements for the formation of a list of publications of the doctoral student.

Question:

In your opinion, which contributions have the greatest scientific and applied value?

CONCLUSION:

On the basis of the outlined merits of the dissertation work, of the author's ability for independent scientific research, I give a positive assessment and allow myself to propose to the honourable Scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to Sofia Mardik Dimitrova in the field of higher education: 1 Pedagogic sciences, research area: 1.1. Theory and Management of Education, Doctoral Program "Educational Management".

Date: January 17th, 2023

Prof. Dr. Pelagia Terziyska: